

Др Бранислав Р. Ристивојевић*

Иван Д. Милић**

ОДГОВОРНОСТ РОДИТЕЉА ЗА ПРЕКРШАЈЕ КОЈЕ УЧИНЕ ЊИХОВИ ПОТОМЦИ

Предмет пажње аутора су поједина питања одговорности за радње другог у прекршајном праву Републике Србије. Наиме, под одређеним условима, уколико учини прекршај дете или малолетник (потомци), уместо њега или заједно с њим могу да одговарају и друга лица, а пре свега њихови родитељи који нису вршили дужни надзор.

Разликује се прекршајна одговорност родитеља чија су деца учинила прекршај, а која су узроста до 14 година, док постоје посебна правила одговорности уколико су она узроста од 14 до 18 година. Дакле, постоји разлика у погледу одговорности родитеља уколико прекршај учини лице које је у прекршајноправном смислу дете и уколико је реч о малолетнику.

Аутори критички анализирају одредбе Закона о прекршајима, које се тичу одговорности родитеља за прекршаје које су учинили њихови потомци. На крају, закључују да је Законом о прекршајима грубо нарушен основни принцип у праву „колико права, толико обавезе и исто толико одговорности“.

Кључне речи: Дете. – Малолетник. – Родитељ. – Одговорност. – Казна.

* Аутор је ванредни професор Правног факултета Универзитета у Новом Саду, rbrane@pf.uns.ac.rs

** Аутор је асистент Правног факултета Универзитета у Новом Саду, i.milic@pf.uns.ac.rs

1. УВОД

У данашњим условима свеопштег развоја број малолетника који чине казнена дела у сталном је порасту.¹ С обзиром на њихов узраст, малолетници заузимају посебан положај како у кривичном тако и у прекршајном праву. Узроке, услове и поводе њиховог делинквентног понашања јако је тешко утврдити. Најчешће се ради о више фактора који утичу да малолетник учини казнено дело. Посебно се мора истаћи да је у данашњим условима алкохол² чест узрок делинквентног понашања младих, нарочито када је реч о делима против јавног реда и мира. Санкције које се могу изрећи малолетницима зависе од тога да ли су учинили кривично дело или прекршај. У кривичном поступку ретко се изриче казна малолетничког затвора, тако да се најчешће изричу васпитне мере. Сасвим је разумљиво да казну малолетничког затвора треба изрицати само када је то заиста неопходно, с обзиром на то да одлазак у затвор представља тежак доживљај за сваког човека, па и за оног који је већ боравио у затвору,³ тако да се може десити да старији малолетник после изласка из затвора постане још „опаснији“ по друштво, у смислу да је дошло до криминалне инфекције и да смо изреченом казном само добили још једног „криминалца“.

Када је реч о малолетним учиниоцима прекршаја, може се уочити да је и таквих преступника, данас, све више. Посебно када је реч о прекршајима којима се нарушава јавни ред и мир, као и о прекршајима против безбедности јавног саобраћаја. У судској пракси се исто као и малолетним учиниоцима кривичних дела и малолетним учиниоцима прекршаја најчешће изричу васпитне мера, док је изрицање осталих санкција реткост.⁴ Поражавајући је податак да и лица узраста испод 14 година живота неретко чине кривична дела и прекршаје. Дакле, реч је о лицима која су у кривичноправном и прекршајноправном смислу деца, и која не могу да одговарају за та дела. Међутим, Закон о прекршајима прописује да под одређеним условима родитељ, усвојитељ, старатељ, односно хранитељ може одговорати за прекршај који учини његово дете. Корак даље, исти Закон

¹ О криминалитету малолетника вид. Ђорђе Игњатовић, *Криминологија*, Досије, Београд 2008, 140.

² О употреби алкохола и дроге међу младима вид. *Европско истраживање о употреби алкохола и других дрога међу младима у Србији 2008* (Извештај за Републику Србију), Министарство здравља Републике Србије и Институт за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут“, Београд 2009.

³ Добривоје Радовановић, *Човек и затвор – Студија интегрисаности у заговорнички друштвени систем*, Прометеј, Београд 1992, 13.

⁴ Вид. Игор Вуковић, *Прекршајно право*, Правни факултет Универзитета у Београду – Досије, Београд 2015, 132–135.

дозвољава да се посебним законима може прописати да иста лица могу одговарати и за прекршаје које учине њихови потомци узраста од 14 до 18 година. Реч је о малолетницима у прекршајноправном смислу. Дакле, да за један исти прекршај одговарају два лица, једно које је стварно и учинило прекршај и друго лице зато што није вршило дужни надзор. Видимо да се Законом о прекршајима прописује одговорност родитеља за прекршаје које учине њихови потомци.⁵

Посебно је значајно указати како је законописац или законодавац уредио ову област, а да при том није преиспитао колико су легитимна таква решења. Када се неко понашање, ма колико оно било или не било друштвено штетно, жели сузбити, законодавцу је најлакше да такво понашање пропише као казнено дело. Тако и у жељи да неко мора да одговара за учињени прекршај, чини се, Закон о прекршајима прописује одговорност родитеља за прекршаје које учине њихови потомци.

2. НЕКАЖЊАВАЊЕ РОДИТЕЉА ЗА КРИВИЧНА ДЕЛА КОЈА УЧИНЕ ЊИХОВИ ПОТОМЦИ

Субјект (учинилац) кривичног дела јесте човек, тј. физичко лице које предузима радњу извршења (извршилац), или радњу саучесништва (саучесник).⁶ Међутим, један број субјеката може да предузима радњу извршења или радњу саучесништва, а да не сноси никакву кривичну одговорност. Реч је о деци, која у кривичноправном смислу нису одговорна за кривична дела која су учинила. Дакле, уколико дете учини кривично дело,⁷ оно не може ни под којим условима да одговара за учињено дело. С тим у вези, одмах се намеће питање ко се сматра дететом? У кривичноправном смислу дететом се сматра оно лице које није навршило четрнаест година живота.⁸

⁵ Када говоримо о потомцима ми мислимо на децу и малолетнике родитеља, а не и на њихове даље потомке.

⁶ Зоран Стојановић, *Кривично право – Општи део*, Правна књига, Београд 2009, 112.

⁷ Терминолошки није правилно говорити да је дете учинилац кривичног дела или прекршаја, већ да је реч о лицу које је учинило дело које је законом прописано као кривично дело, или када је реч о прекршају да се ради о лицу које је учинило дело које је законом или другим прописом одређено као прекршај. У вези с овим вид.: Милан Шкулић, „Специфичности поступања према малолетницима у прекршајном поступку“, *Поступање са малолетницима у прекршајном поступку – Програм обуке за судије прекршајних судова*, Београд 2013, 81. Међутим, ми ћемо у раду, ради избегавања рогобатних назива и учесталих понављања говорити о учиниоцу, а пре свега ради једноставнијег приказа предметне проблематике.

⁸ Кривични законик, *Службени гласник РС*, бр. 85/05, 88/05 – испр., 107/05 – испр., 72/09, 111/09, 121/12, 104/13 и 108/14, чл. 112.

Кривичне санкције се не могу изрећи лицу које у време када је дело учињено није навршило четрнаест година. У складу са начелом кривице савремено кривично право полази од иницијалне поставке да је кривично дело по својој природи и суштини дубоко субјективан чин и да кривичноправна заштита има смисла једино уколико се предузима с циљем сузбијања свесних и вољних радњи којима се повређују или угрожавају најважнија добра којима се кривичним правом пружа заштита.⁹

Одговорност за другог у кривичном праву, иако се одступа од начела индивидуалне субјективне одговорности, изузетно постоји. Пре свега мислимо на одговорност правних лица за кривична дела и, када је реч о одговорности у међународном кривичном праву, командну одговорност. С тим у вези, не постоји одговорност родитеља за кривична дела која учине њихова деца. Да закључимо, уколико дете учини кривично дело, нико не може да одговара за то дело. С друге стране, уколико малолетник учини кривично дело за такво дело може да одговара само он (малолетник) и нико други.

3. ГЕНЕАЛОГИЈА ОДНОСА РОДИТЕЉА И ЊИХОВИХ ПОТОМАКА – УЧИНИЛАЦА ПРЕКРШАЈА

Ради свестраног сагледавања одговорности родитеља за прекршаје својих потомака, али и да бисмо разумели природу односа између родитеља и деце, морамо дати један историјски приказ овог проблема. Посматрано у својој генеалогiji, *права и дужности родитеља* чији су потомци чинили прекршаје знатно су била другачија у односу на данашње законско уређење. Свакако да су важну улогу у доношењу законских решења имали (као што треба и данас да имају) друштвени, економски, културни и политички односи у некадашњој Југославији. Посебно се мора истаћи да је схватање улоге и значаја породице у односу између различитих генерација имало пресудан значај и на уређење прекршајне одговорности родитеља чији су потомци чинили прекршаје. Дакле, да би смо покушали да разумемо садашње законско решење морамо се вратити уназад, у време након Другог светског рата. Генеалогija наше проблематике може се поделити на три периода, који се разликују у погледу права и обавеза родитеља и њихових потомака учинилаца прекршаја, органа старатељства, али и школских органа. Међусобни односи разликовали су се у зависности од тога да ли је прекршај учинило лице које је у прекршајноправном смислу дете или малолетник.

⁹ Наташа Делић, „Појам кривице у кривичном законодавству Македоније“, *Право земаља у Региону*, Институт за упоредно право, Београд 2010, 126.

3.1. Права и дужности родитеља и њихових потомака који су чинили прекршаје (први период)

По Закону о прекршајима¹⁰ из 1947. године, чланом 16 било је прописано да за прекршај није одговорно лице које није навршило четрнаест година. Такво лице *предаће се родитељима или органу старатељства ради примене васпитних мера*. Надаље, суштински исто решење је прописивао и Закон о прекршајима¹¹ из 1951. године, па је чланом 17 прописивао да за прекршај није одговорно лице које није навршило четрнаест година. Ако такво лице учини прекршај, на то ће се упозорити његови родитељи односно стара-лац *ради примене васпитних налога*. Видимо да се овим законима омогућавало родитељима да примењују васпитне налоге, који су, по нашем мишљењу, имали најмање два циља: да се дете на „дисциплински начин“ казни од стране родитеља и да то кажњавање има за циљ да утиче на дете да убудуће не чини прекршаје. Овим законима држава даје право родитељима, али им истовремено намеће и дужност да „казне“ своју децу која су учинила прекршаје, путем примене васпитних налога. Дакле, родитељ је „судија“ свом детету, а истовремено и „извршилац“ васпитне мере.

Малолетни учиниоци прекршаја су се, кроз историју, на различите начине кажњавали, а положај њихових родитеља, је такође био различит. Тако је Законом о прекршајима из 1947. године било прописано да – с обзиром на природу прекршаја и личне особине малолетника који је навршио четрнаест година, државни орган *може* решити да се поступак против њега обустави и да се малолетник преда *родитељима или органу старатељства ради примене васпитних мера*. За прекршаје које учине малолетни учиниоци основних седмогодишњих или других сличних школа *предаваће се школским органима да их казне по школским дисциплинским преступцима* (чл. 17). Видимо да је за овај период карактеристично да малолетник одговара за учињени прекршај, с тим да су надлежни државни органи могли да одлуче и другачије. Тако је малолетник могао да буде кажњен за прекршај од стране својих родитеља или од стране школских органа путем примене васпитних налога, односно по основу школских дисциплинских преступа. Овде је постојала могућност да се родитељима или школским органима делегира надлежност судије и извршитеља васпитне, односно дисциплинске мере.

Интересантно је да одговорност родитеља за прекршаје својих потомака (узраста од 14 до 18 година – малолетника) уводи већ Закон о прекршајима из 1951. године, који је прописивао да се прописом

¹⁰ Службени лист Федеративне Народне Републике Југославије, Београд, 1947. год. III, бр. 107.

¹¹ Службени лист Федеративне Народне Републике Југославије, Београд, 1951. год. VII, бр. 46.

о прекршајима може одредити да ће се родитељ односно старалац малолетника који је учинио прекршај, казнити новчаном казном ако је пропустио дужност старања о малолетнику. Дакле, тим законом се дозвољава да се другим прописом установи одговорност родитеља за прекршај који учини малолетник, с тим да родитељ не одговара као да је сам учинио прекршај, већ одговара због пропуштања дужног надзора.¹²

3.2. Права и дужности родитеља и њихових потомака који су чинили прекршаје (други период)

Временом породица, а посебно улога родитеља, почиње да се посматра на другачији начин, што је свакако утицало и на део који се односи на децу као учиниоце прекршаја. Тако, Закон о прекршајима¹³ из 1989. године не прописује да се дете може предати родитељима или некој другој установи ради примене васпитних мера (чл. 52). Дакле, за прекршај који учини дете оно не одговара, али се дете због учињеног прекршаја не може казнити ни на који начин од стране родитеља или органа старатељства. Видимо да су се у овом периоду променили погледи на улогу родитеља, тако да родитељ не може да казни своје дете због учињеног прекршаја, али истовремено не може ни да за њега прекршајно одговарати.

Такође, Закон о прекршајима из 1989. године не садржи одредбу по којој се малолетници могу казнити васпитно од стране родитеља зато што су учинили прекршај, нити се више прописује да *школски органи* могу да их казне по школским дисциплинским преступима, већ је прописивао да се законом може одредити да ће се родитељ, односно старалац малолетника који је учинио прекршај казнити, ако је учињени прекршај последица његовог пропуштања дужног надзора над малолетником, а у могућности је да такав надзор врши (чл. 54).

3.3. Права и дужности родитеља и њихових потомака који су чинили прекршаје (трећи период)

Закон о прекршајима¹⁴ из 2005. године уводи одговорност родитеља за прекршаје које учине њихова деца (лица до 14 годи-

¹² Након оваквог омогућавања кажњавања родитеља, донети су закони коју су у својим одредбама прописивали одговорност родитеља да прекршаје своје дече (узраста од 14 до 18 година). Вид. Стјепан Поточки, *Прекршајно право, опћи дио, (Скрипта предавња за предмет „Прекршајни и административно – казнени поступак)*, Загреб 1959, 34–35.

¹³ *Службени гласник СРС*, бр. 44/89, и *Сл. гласник РС*, бр. 21/90, 11/92, 6/93 – одлука УСРС, 20/93, 53/93, 67/93, 28/94, 16/97, 37/97 – одлука УСРС, 36/98, 44/98, и *Сл. лист СРЈ*, бр. 62/2001 – одлука СУС, и *Сл. гласник РС*, бр. 55/2004.

¹⁴ *Службени гласник РС*, бр. 101/05, 116/08 и 111/09.

на). Овај закон је прописивао да када је дете учинило прекршај због пропуштања дужног надзора родитеља, усвојитеља, односно старатеља, а ова лица су била у могућности да такав надзор врше, родитељи, усвојитељ, односно старатељ детета казниће се за прекршај као да су га сами учинили (чл. 64). Нису нам познати разлози за овакво законско решење, мада се чини да, с обзиром на овакво законско уређење, ни законописцу, а ни законодавцу није јасно зашто је прописао овакво решење.

С друге стране, истим законом се прописује и одговорност родитеља уколико малолетник учини прекршај. Законом се може прописати да ће се за прекршај казнити и родитељи, усвојитељ, односно старатељ малолетника старог од четрнаест до осамнаест година који је учинио прекршај, ако је учињени прекршај последица пропуштања дужног надзора над малолетником, а били су у могућности да такав надзор врше (чл. 64, ст. 2).

3.4. Позитивно законско решење одговорности родитеља за прекршаје својих потомака

Закон о прекршајима¹⁵ из 2013. године, који је почео да се примењује 1. марта 2014. задржава прекршајну одговорност родитеља за прекршаје које учине њихови потомци. Иако чини прекршаје, лице које није навршило четрнаест година не може одговарати за учињени прекршај (чл. 71, ст. 1 ЗП). Исто као и кривична, тако се и прекршајна одговорност стиче са навршених четрнаест година живота. С друге стране, Закон прописује да када је дете учинило прекршај због пропуштања дужног надзора родитеља, усвојитеља, старатеља, односно хранитеља, а ова лица су била у могућности да такав надзор врше, родитељи, усвојитељ, старатељ односно хранитељ детета казниће се за прекршај као да су га сами учинили (чл. 72, ст. 1 ЗП). Видимо да се на исти начин уређује одговорност родитеља, али и осталих лица (у даљем тексту: родитеља), као и Законом из 2005. године. Овакав начин уређена прекршајне одговорности родитеља за прекршаје које учини њихове дете јесте, заправо, објективна прекршајна одговорност. Наш став да је овде реч о објективној одговорности, заснива се на чињеници да се родитељ не кажњава за прекршај пропуштања

¹⁵ *Службени гласник РС*, бр. 65/13 и 13/16 (у даљем тексту: Закон о прекршајима, Закон или ЗП). О основним новинама у новом Закону о прекршајима вид. Ђорђе Ђорђевић, „Нови Закон о прекршајима и новине у општем делу прекршајног права“, *НБП – Журнал за криминалистику и право*, Београд 2014, 15–26; Александар Мартиновић, „У сусрет почетку примене новог Закона о прекршајима“, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду* 1/2014, 189 – 207; Иван Милић, „Нови Закон о прекршајима и стари проблеми са заштитном мером обавезног лечења зависника од алкохола и психоактивних супстанци“, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду* 1/2014, 263–273.

дужног надзора, већ се кажњава као да је сам учинио прекршај. Дакле, овде се не ради о пропуштању дужног надзора као самосталном прекршају. На основу оваквог решења непотребно је да се појединим прописима утврђује одговорност родитеља, јер се основ за њихову одговорност налази у самом ЗП-у, мада се појединим законима, потпуно непотребно, поново прописује одговорност родитеља.¹⁶

Закон о прекршајима у вези са одговорношћу за учињени прекршај има и два дијаметрално супротна приступа. Први, за прекршај одговара свако лице које радњом чињења или нечињења учини прекршај (чл. 10, 17 и 18). Дакле, свако одговара по начелу индивидуалне субјективне одговорности за прекршај који је сам учинио. Са друге стране, у делу које се односи на одговорност малолетника, ЗП прописује решење, којим се нарушава начело субјективне одговорности за прекршај. Тако је у члану 72 прописано да се законом (другим законом, а не Законом о прекршајима) може прописати да ће за прекршај који је учинио малолетник одговарати и родитељи, усвојитељ, старатељ, односно хранитељ (у даљем тексту: родитељ) малолетника старог од навршених четрнаест до навршених осамнаест година, ако је учињени прекршај последица пропуштања дужног надзора над малолетником, а били су у могућности да такав надзор врше. Надаље, Законом се омогућава и да се „осим родитеља, усвојитеља, старатеља или хранитеља, законом може прописати да ће за прекршај малолетника одговарати и *друга лица* за која је прописана обавеза вршења надзора над малолетником који је учинио прекршај“.

С обзиром на решење из ЗП-а, потребно је да се оствари неколико услова да би и родитељи одговарали за прекршај својих потомака (деце), и то: 1. да је дете учинило прекршај; 2. да је прекршај дете учинило јер родитељи нису вршили дужни надзор; 3. да су родитељи били у могућности да врше дужни надзор. Када је реч о одговорности родитеља за прекршаје својих потомака узраста до 14 година, видимо да се не кажњава оно лице које има власт над делом,¹⁷ већ се

¹⁶ На пример Закон о безбедности саобраћаја на путевима, *Службени гласник РС*, бр. 41/09, 53/10, 101/11, 32/13 – одлука УС и 55/14, чл. 318 прописује: „Ако *дете* учини прекршај прописа о безбедности саобраћаја на путевима, казниће се новчаном казном прописаном за учињени *прекршај родитељ, усвојилац, односно старалац детета*, као да је сам учинио прекршај, уколико је прекршај учињен због пропуштања дужног надзора. Уколико је за одређени прекршај предвиђено изрицање заштитне мере односно казних поена, родитељу, усвојоцу, односно староцу неће се изрећи“.

¹⁷ Делом влада онај ко његово одвијање држи под својом паском, ко у сваком тренутку може да одлучи да дело прекине или даље настави – ко речју представља централну фигуру догађања. Игор Вуковић, „О ситуацијама посредног извршилаштва у српском кривичном праву“, *Анали Правног факултета у Београду* 1/2013, 97–98.

родитељ кажњава због невршења дужног надзора.¹⁸ Да би родитељи одговарали за прекршаје својих потомака (малолетника), потребно је: 1. да је малолетник учинио прекршај; 2. да је учињени прекршај последица пропуштања дужног надзора; 3. да су родитељи били у могућности да такав надзор врше; 4. да је посебним законом прописана одговорност родитеља.

4. ПОЈЕДИНИ МАТЕРИЈАЛНОПРАВНИ ПРОБЛЕМИ

Законодавац је увео одговорност родитеља за прекршаје својих потомака, слободно можемо рећи, веома површно, тако да се о основном начелу *lex certa* не може ни говорити. Ми ћемо у даљем раду навести само нека материјалноправна питања која законодавац није решио и која се могу појавити у сваком прекршајном поступку, а такве законске недоречености и непрецизности воде, у најмању руку, ка правној несигурности и арбитрности.¹⁹

По правилу, дете живи с оба родитеља и оба родитеља се старају о њему. Намерно смо рекли „по правилу“, с обзиром на данашњи велики број разведених бракова у Србији, где у том случају један родитељ добија право старатељства.²⁰ С тим у вези, овде се поставља

¹⁸ Примера ради, видети једну од малобројних судских одлука која се тиче нашег предмета интересовања, према којој је због пропуштања дужног надзора кажњен новчаном казном прописаном за учињени прекршај родитељ, као да је сам учинио прекршај. Из образложења: „(...) Захтевом за покретање прекршајног поступка окривљени Д. Г. се терети да је његов млдб. син Д. П., стар 11 година, дана 23. 3. 2011. године управљао предметним мотокултиватором у саобраћају на путу, а који није био уписан у јединствени регистар возила (...)(...) Дакле, прекршајна кривица окривљеног Д. Г. произлази и из одредбе члана 318 став 1 наведеног Закона. Овај другостепени суд налази да је у погледу овог прекршаја, прекршајна кривица окривљеног као родитеља, који је пропустио дужни надзор над дететом правилно утврђена (...)“ (Пресуда Вишег прекршајног суда у Београду, Одељење у Новом Саду, III–307, Прж. број 27546/12 од 30. 10. 2012), www.propisionline.com/Practice/Decision/45626, 1. јануар 2016.

¹⁹ Као што наводи Стојановић: „Иако то није случај са свим земљама у којима је кривичноправни експанзионизам дошао до изражаја, у Србији се примећује и изразито немаран однос и према ‘занатском’ делу посла, тј. према писању норме и поштовању правила легислативне технике, што ствара и суштинске проблеме“ (Зоран Стојановић, „Кривично право у доба кризе“, *Бранич* 1–2/2011, 40). У вези с цитатом Стојановића, можемо да закључимо да Закон о прекршајима ствара огромне проблеме у својој примени, што води ка правној несигурности. Тумачење појединих одредаба ЗП и за „највеће“ правнике представља велики изазов, па се онда питамо како од грађана законодавац може да очекује да се владају у складу са законом. Чини нам се да је законодавац приликом доношења Закона о прекршајима имао „маћехински“ однос према овој грани казног права.

²⁰ Тако је у 2013. години у Србији разведено 8170 бракова. Извор: Републички завод за статистику, <http://webzrzs.stat.gov.rs/WebSite/Public/PageView.aspx?pKey=2>, 10. јун 2015.

питање – који родитељ одговара за прекршај који учини дете? Уколико се утврди да је само један родитељ био дужан да врши надзор над дететом (на пример – онај родитељ који има старатељство над дететом) онда није спорно ко треба и да одговара за прекршај. Међутим, уколико су оба родитеља била дужна да врше дужни надзор онда се поставља питање – који родитељ треба да одговара за прекршај и како уопште утврдити који је од њих одговоран? Даље, шта ако су оба родитеља пропустила дужни надзор? Није нимало једноставно дати одговоре на ова питања, јер је у пракси ове податке јако тешко утврдити.²¹ Међутим, уколико се утврди да су оба родитеља била дужна да врше дужни надзор јавља се и питање њихове одговорности за прекршај. Наиме, да ли ће у том случају оба родитеља одговарати за прекршај и казнити се истом казном, или ће можда одговорност бити подељена. Ако је на пример за прекршај прописана казна у фиксном износу од 1000.00 динара, да ли то значи да ће се оба родитеља казнити новчаном казном, од по 1000.00 динара или од по 500.00 динара, па ће тако укупно изречена казна представљати збир од 1000.00 динара? Надаље, шта ћемо уколико је дете учинило прекршај за који није прописана новчана казна у фиксном износу, већ алтернативно новчана казна или казна затвора, односно новчана казна или казна рада у јавном интересу? Како уопште утврдити коју казну изрећи у овом случају, јесте питање на које се не може дати одговор, а да се не повреди начело правичности. Наиме, како утврдити степен кривице родитеља, установити све околности које могу бити како олакшавајуће тако и отежавајуће, када се и индивидуализација санкције тиче прекршаја који родитељ није учинио, а не за његово пропуштање дужног надзора. ЗП је јасан, „родитељ се кажњава као да је сам учинио прекршај“. Затим, колико је битно да ли је дете учинило прекршај који може да се учини само с умишљајем? Још само да напоменемо, шта је са заштитним мерама и којем родитељу се оне изричу? Шта ћемо ако је родитељ душевно болесно лице, па је у прекршајноправном смислу неурачунљив, а треба га, како то Закон налаже, казнити за прекршај који није учинио. Да ли се тада изриче казна и мера лечења? Ово су, свакако, само нека од питања на која је јако тешко дати исправан одговор, с тим да ће се у пракси осим ових појавити и многи други проблеми приликом одлучивања о оваквим прекршајима.

Као што постоје материјалноправни проблеми у вези са кажњавањем родитеља за прекршаје које учине њихови потомци који су у прекршајноправном смислу деца, ништа мање проблема

²¹ О овим питањима вид. Александар Христов, Никола Вујиновић, *Прекршајно право материјално-правни део и административно казнени поступак*, Приштина 1963, 123.

не постоји ни када се родитељи кажњавају за прекршаје које учине њихови потомци који су у прекршајноправном смислу *малолетници*. Пре него што се упустимо у суштину проблема морамо само указати на лошу и непрецизну номотехнику законског уређења. Прво, није уобичајено да се говори о *старости* малолетника, већ о његовом *узрасту*. Надаље, када се каже да је реч о малолетнику, онда нема потребе и да се у Закону стално понавља којег је узраста малолетник.²²

Закон о прекршајима оставио је могућност да се другим законима, а не и актима ниже правне снаге од закона, пропише одговорност родитеља, уколико је прекршај учинио малолетник, ако је учињени прекршај последица пропуштања дужног надзора над малолетником. На основу оваквог законског уређења, извлачи се основни закључак, да се за прекршај под одређеним условима кажњава и малолетник и његов/његови родитељ/родитељи. Закон је остао непрецизан у погледу одговорности родитеља, тако да се оставља простор за различита тумачења у односу на ту одговорност, јер на основу овог члана не знамо да ли родитељи одговарају за прекршај као да су га сами учинили или је само невршење дужног надзора посебан прекршај?²³

Анализом појединих закона може се уочити једно „шаренило“ у овој области. Тако се у законима налазе решења по којима се родитељ кажњава за прекршај као да га је сам учинио, затим се неким законима прописује само одговорност родитеља а не и малолетника, и на крају, неким законима се родитељ кажњава због пропуштања дужног надзора (као посебан прекршај). Примера ради, *Закон о безбедности саобраћаја на путевима* у чл. 318 прописује: „За прекршај предвиђен овим законом, који учини малолетник (лице које је навршило 14 година, а није пунолетно) казниће се и његов родитељ, усвојилац, односно старалац уколико је учињени прекршај последица пропуштања дужног надзора над малолетником, када су били у могућности да такав надзор врше“. Међутим, *Закон о заштити животне средине*²⁴ у чл. 118а прописује: „Новчаном казном у износу од 5.000 динара казниће се за прекршај родитељ, старалац, односно одговорно лице у органу старатељства, ако због пропуштања дуж-

²² ЗП је у појединим својим одредбама, па чак и у истом члану, контрадикторан. Тако у чл. 71, ст. 2 прописује: „На малолетника старости од навршених четрнаест до навршених осамнаест година који учини прекршај (...)“, док у чл. 73, ст. 2 јасно одређује: „Малолетнику који је у време извршења прекршаја навршио шеснаест година, а није навршио осамнаест година (старији малолетник)“.

²³ У вези с одговорношћу за пропуштање дужног надзора у науци постоји мишљење да се тиме не одступа од начелне личне одговорности. Вид. Миленко Јелачић, *Прекршајно право – теорија и пракса*, Београд 2004, 117.

²⁴ *Службени гласник РС*, бр. 135/04, 36/09, 36/09 – др. закон, 72/09 – др. закон и 43/11 – одлука УС.

ног надзора над малолетником, малолетник учини прекршај (...)“.
Надаље, *Закон о јавном реду и миру*²⁵ (чл. 20) прописује: „Родитељ или старалац малолетника који изврши прекршај (...) ако је учињени прекршај *последица његовог пропуштања дужног надзора* над малолетником, а у могућности је да такав надзор врши – казниће се новчаном казном до 30.000 динара или казном затвора до 30 дана“.

Код одговорности малолетника и његових родитеља, није тешко закључити да је учињен један прекршај али да одговарају два или три лица, односно да више лица могу бити кажњена као учиниоци једног прекршаја.

5. ПОЈЕДИНИ ПРОЦЕСНОПРАВНИ ПРОБЛЕМИ

Нови Закон о прекршајима доноси и новине у погледу надлежности органа за вођење прекршајног поступка. Тако, првостепени прекршајни поступак воде прекршајни судови, осим када се ради о прекршајима из области јавних набавки где првостепени прекршајни поступак води Републичка комисија за заштиту права у поступцима јавних набавки.²⁶ Такође, један од начина кажњавања за „лакше“ прекршаје огледа се у издавању прекршајног налога,²⁷ који је уједно новина у прекршајном праву Србије, и представља замену за наплату новчана казне на месту извршења прекршаја.²⁸ У вези с прекршајним поступком, јавља се нимало занемарљив број питања када је реч о самом покретању и вођењу поступка против родитеља чија су деца учинила прекршај, а ми ћемо указати само на нека од њих.

Прво, уколико *дете* учини прекршај за који се издаје прекршајни налог – да ли постоји могућност да овлашћено лице за издавање прекршајног налога и родитељу изда прекршајни налог? Ми сматрамо да овлашћено лице за издавање прекршајног налога не може да изда прекршајни налог родитељу, с обзиром на то да је потребно да се његова одговорност утврди у прекршајном поступку. Заступамо такав став с обзиром на то да се једино у прекршајном поступку може доказати да родитељи нису вршили дужни надзор, али

²⁵ *Службени гласник РС*, бр. 51/92, 53/93, 67/93, 48/94, 101/05 – др. закон и 85/05 – др. закон.

²⁶ Закон о прекршајима, чл. 87.

²⁷ То је истовремено и начин да се суд растерети. Као што наводи Н. Делић: „(...) један од циљева савременог кривичног законодавства јесте и растерећење правосуђа у складу са ставом да се суд не бави малим стварима“. Наташа Делић, „Дело малог значаја и стварно кајање у кривичном закоником“, *Анали Правног факултета у Београду* 1/2014, 211.

²⁸ Иван Милић, „Прекршајни налог“, *Безбједност – Полиција – Грађани* 1–2/2015, 243–252.

и оно што је, можда, још битније да се утврди којег родитеља треба казнити. Међутим, проблем се појављује јер је чланом 168 ЗП прописано: „Прекршајни налог се издаје када је за прекршај законом или другим прописом од прекршајних санкција предвиђена само новчана казна у фиксном износу“. За такве прекршаје *не може* се поднети захтев за покретање прекршајног поступка. ЗП је јасан, дакле, не може се покренути прекршајни поступак захтевом за покретање прекршајног поступка уколико је за прекршај прописана новчана казна у фиксном износу. С тим у вези, чини се да постоји процесна немогућност да се покрене прекршајни поступак против родитеља у оваквим случајевима.

Да споменемо и једну „интересантну“ одредбу ЗП из члана 299 где нам није јасан њен циљ, а којом се предвиђа да ће се, када суд утврди да малолетник у време извршења прекршаја није имао навршених четрнаест година, обуставити прекршајни поступак. У овом случају суд ће о прекршају који је учињен обавестити родитеља, усвојитеља и старатеља малолетника, као и орган старатељства, а по потреби може обавестити и школу односно организацију у којој је малолетник смештен. Одредба је „интересантна“ из разлога што се не зна која је сврха обавештавања родитеља и школе. Родитељу је у интересу да докаже да његов потомак (дете) није учинио прекршај, јер у том случају не може ни против њега да се покрене прекршајни поступак. С обзиром на овакво законско решење, поставља се питање да ли ће се покренути прекршајни поступак у овом случају против родитеља – због пропуштања дужног надзора? Нама се чини да се поступак може покренути, под условом да није наступила застарелост.

ЗП није решио ни проблеме око основа који искључују противправност. Тако се чини да не постоји могућност да родитељи доказују да „дело“ које је учинило њихово дете заправо и није прекршај, јер постоји основ који искључује противправност. Другим речима, зашто родитељ не би могао да докаже да је његово дете поступало у нужној одбрани или крајњој нужди, што би утицало да ни он не одговара.

Када је реч о процесној недоречености у делу који се односи на малолетнике слични проблеми се јављају као и када је реч о деци. Осим тога, уколико је малолетник учинио прекршај о којем може да одлучи само надлежни суд намеће се питање да ли се води јединствени поступак према малолетнику и против његових родитеља или се воде посебни поступци?²⁹ Надаље, ЗП прописује и

²⁹ Иако ЗП не уређује ово питање, суд је заузео следећи правни став: „Уколико је захтев за покретање прекршајног поступка поднет против малолетника и против родитеља због пропуштања дужног надзора, сагласно одредби чл. 274, ст. 1 Закона о прекршајима могуће је раздвојити поступак, када ће се у односу на

да се у појединим случајевима прекршајни поступак према малолетнику неће водити. Тако у члану 297 прописује да суд може одлучити да се не води прекршајни поступак према малолетнику ако сматра да не би било целисходно да се поступак води с обзиром на природу прекршаја и околности под којима је прекршај учињен, ранији живот малолетника и његова лична својства. У овом случају суд ће решењем обуставити прекршајни поступак, а о учињеном прекршају обавестиће се родитељ, усвојитељ, старатељ, односно хранитељ малолетника и орган старатељства ради предузимања мера у оквирима њихових овлашћења. Дакле, поступак се може обуставити према малолетнику, али то не значи да се и против родитеља по аутоматизму мора обуставити поступак, односно поступак према родитељима не може да се обустави јер ЗП не предвиђа такву могућност према пунолетним учиниоцима прекршаја. Иако малолетник учини прекршај, видимо, да се може десити да се поступак против њега и не води, али се зато морају казнити његови родитељи. Интересантно је и да се о невођењу поступка према малолетнику обавештавају родитељи како би предузели мере у оквиру својих овлашћења,³⁰ па се ми са разлогом питамо која су то овлашћења? Вероватно да су то оне мере које су прописане законом којим се уређују породични односи.

Нови ЗП прописује и вођење евиденције прекршајно кажњених лица, тако да се свако лице које је кажњено уписује у Регистар санкција³¹ и то на прилично дуг период. Тако да се сада поставља питање којег родитеља уписујемо у овај регистар? Дакле, можемо уписати само оног који је кажњен, али ако смо казнили оба родитеља, то значи да се они обоје уписују у Регистар и трпе одређење последице таквог уписа.³²

родитеља донети пресуда, а у односу на малолетника решење. Уколико се једном одлуком одлучује о прекршају малолетника и о прекршају родитеља доноси се пресуда“. Коментар Вишег прекршајног суда: „У случају раздвајања поступка у односу на малолетника ће се донети решење само ако му се изриче васпитна мера. Уколико му се за извршени прекршај изриче казна одлука ће се донети у форми пресуде. У наведеним ситуацијама би из разлога економичности и целисходности, али пре свега због природе прекршаја који се родитељу ставља на терет, требало избегавати раздвајање поступка. Вођење јединственог поступка није сметња да се у односу на малолетника примене законске одредбе којима се регулише поступак према овој групи учинилаца, садржане у Закону о прекршајима и Закону о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица“ (Правни став и коментар Вишег прекршајног суда – прва седница свих судија Вишег прекршајног суда, одржана 25. марта 2011), www.propisionline.com/Practice/Decision/43065, 12. децембар 2015.

³⁰ ЗП, чл. 297.

³¹ ЗП, чл. 324.

³² Више о Регистру санкција вид. Иван Милић, „Евиденција прекршајно кажњених лица“, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду* 1/2015, 239–251.

6. ПОСРЕДНА ОБЈЕКТИВНА ОДГОВОРНОСТ РОДИТЕЉА ЗА ПРЕКРШАЈЕ СВОЈИХ ПОТОМАКА (МАЛОЛЕТНИКА)

Све што смо досад навели о одговорности родитеља, изгледа да српском законодавцу није било довољно, већ је ЗП на још један начин прописао „посредну“ објективну одговорност родитеља за прекршаје које учини малолетник. Наиме, старијем малолетнику може се изрећи и новчана казна³³ за учињени прекршај, али се иста не може заменити за казну малолетничког затвора нити казну рада у јавном интересу, те једино преостаје да се изречена новчана казна принудно наплати.³⁴ Тако је прописано (чл. 41 ЗП) да ће се неплаћена новчана казна изречена малолетнику принудно наплатити на имовини малолетника, његовог родитеља или другог лица задуженог да се о њему стара.³⁵ Дакле, примарно се наплата извршава на имовини малолетника који је оглашен одговорним у прекршајном поступку, али се принудна наплата може извршити и на имовини његових родитеља. Како малолетник, по правилу, нема своју имовину принудна наплата ће се извршавати на имовини његових родитеља, што само води ка закључку да је и ово један начин „посредне“ објективне одговорности родитеља за прекршаје малолетника. Овде се поставља и још једно логично питање – колико је легитимно да принудну наплату вршимо на имовини оног лица које није оглашено одговорним у прекршајном поступку, као и питање на имовини којег родитеља треба извршити принудну наплату?

Нови ЗП уводи и Регистар неплаћених новчаних казни и других новчаних износа (чл. 331–336 ЗП) у којем се уписује прекршајно

³³ Морамо да поставимо питање оправдања изрицања новчане казне старијем малолетнику. Наиме, за учињено кривично дело, малолетнику се не може изрећи новчана казна, па нам није јасно зашто за најблаже казнено дело може, односно који је *ratio* оваквог решења Закона о прекршајима. Бојимо се да је циљ законодавца, с обзиром на све до сада речено, само да од неког наплати новчану казну.

³⁴ Посматрано историјски некада се изречена новчана казна малолетнику могла заменити за казну затвора. Вид. А. Христов, Н. Вујиновић, 149–150.

³⁵ Правно мишљење Прекршајног апелационог суда: „У предметима где су окривљени малолетна лица, када је изречена новчана казна у случају да иста не буде плаћена у законском року, примењују се одредбе чл. 41 Закона о прекршајима (Службени гласник РС, број 65/2013) као блажи пропис сходно чл. 6, ст. 2 Закона о прекршајима“. Образложење: „Од дана примене новог Закона о прекршајима 1. 3. 2014. у предметима где су прекршајни поступци започети пре овог датума, код замене неплаћене новчане казне применом блажег прописа сходно чл. 6 ст. 2 Закона о прекршајима се примењују одредбе чл. 41 ст. 7 новог Закона о прекршајима. У ожалбеним предметима се по службеној дужности првостепене одлуке преиначују, те одређује да ће се неплаћена новчана казна изречена према малолетнику принудно наплатити на имовини малолетника, његовог родитеља или другог лица задуженог да се о њему стара“ (Правно мишљење заузето на Трећој седници свих судија Прекршајног апелационог суда, Београд, 18. 7. 2014), www.propisionline.com/Practice/Decision/43065, 12. децембар 2015.

кажњено лице с циљем ефикасне наплате изречених новчаних казни, накнаде трошкова и наплате других новчаних износа досуђених по основу накнаде штете, имовинскоправног захтева или одузимања имовинске користи. С тим у вези, поставља се и питање ко се уписује у овај регистар – да ли малолетник и/или родитељ/родитељи? Иако се на први поглед чини небитним ко је уписан у Регистар, ипак, последице таквог уписа имају прилично негативне реперкусије. Тако је ЗП прописао да (чл. 336): у сврху наплате изречене новчане казне, трошкова поступка и других досуђених новчаних износа који су евидентирани у регистру новчаних казни, кажњеном лицу док у потпуности не измири дуговани износ неће се дозволити: 1) издавање возачке дозволе и пробне возачке дозволе; 2) издавање потврде о регистрацији, саобраћајне дозволе, регистарских таблица и регистрационе налепнице, потврде о привременој регистрацији возила и привремених регистрацијских таблица; 3) одјава возила. Посебним законом може се предвидети и привремено ускраћивање издавања или продужења важности других дозвола и докумената. Не може се ускратити издавање или продужење важности дозвола и докумената којим би се угрозило остваривање Уставом гарантованих људских и мањинских права, здравље и безбедност људи, животна средина или имовина већег обима.

7. КРИМИНАЛНО-ПОЛИТИЧКО ОПРАВДАЊЕ ОДГОВОРНОСТИ РОДИТЕЉА ЗА ПРЕКРШАЈЕ СВОЈИХ ПОТОМАКА

Већ неко време у Србији се води расправа око једног веома озбиљног питања, а тиче се права на физичко санкционисање деце од стране њихових родитеља. Кажњавање деце од стране родитеља, свакако, није само правно питање, иако се у пракси највише правници баве овом, више него сложеном, проблематиком. При том се заборавило на сазнања до којих се дошло у другим наукама, а тичу се васпитања деце, која смо одавно прихватили, а сада их из ирационалних разлога заборављамо. Ако се родитељима забрани да физички санкционишу своје дете с циљем васпитања да ли то значи да ће, можда, неко други преузети улогу *васпитача*? Да ли ће можда држава, школа, *невладине организације* или можда *улица* боље да их васпитава од њихових родитеља?! Васпитање и образовање деце представља један врло комплексан процес. Лицима која се старају о реализацији процеса васпитања и образовања (пре свега родитељима, али и васпитачима, учитељима, наставницима итд.) припадају одређена права и обавезе у односу на децу, која су им призната с циљем његовог

лакшег спровођења.³⁶ Сазнања до којих се дошло у криминологији говоре о васпитању као једном веома значајном фактору криминалитета. С тим да је васпитање од стране родитеља код једног броја деца немогуће уколико се не примењује физичко кажњавање, али само на онај начин и у оној мери колико је то потребно за испуњење свог циља. Уколико, првенствено, родитељи не васпитају своје дете да се понаша на друштвено прихватљив начин, онда постоје озбиљне претпоставке да ће се неко од такве деце касније, када одрасте, преваспитавати и то у васпитном-поправном дому или затвору. Вреди поменути и изјаву једне осуђенице на смрт, коју је још Фуко у свом делу цитирао: „Очеви и мајке, овде присутни, чујте и почујте. Добро чувајте и васпитавајте своју децу; ја сам као дете била лажљива и лења; први пут сам украла ножић од шест пара... Касније сам поткрадала путујуће трговце и продавце стоке; на крају сам постала предводителј лоповске дружине (...).“³⁷

У досадашњим излагањима видели смо да су се у нашој држави мењала законска решења у погледу прекршаја које чине деца и малолетници и њиховог кажњавања или некажњавања. Основни принцип у праву „колико човек има права, толико треба да има и обавеза, а исто толико и одговорности“ о којем нас учи теорија права, овде је нарушен. Наиме, у односу родитеља и њихових потомака треба да постоји сразмера у праву, обавези и одговорности. Није легитимно да се родитељима смањују права, а да им се повећавају обавезе и одговорности за дела својих потомака. Видели смо у генеалогiji приказа односа родитеља и њихових потомака да је њихов однос у погледу одговорности за прекршаје следио развојни пут. Некад је родитељима, органу старатељства или школским органима била делегирана надлежност да кажњавају дете или малолетнике због учињеног прекршаја, а данас када они учине прекршај можемо и њихове родитеље да казнимо за такав прекршај, док је улога школе занемарена. Данас се све више говори о правима омладине, али се с друге стране смањују права њихових родитеља у погледу васпитања своје деце. Тако се родитељима смањују права, али им се намећу обавезе што је дијаметрално супротан свакој логици. Предлог Грађанског законика, као једну од алтернатива, предвиђа увођење забране физичког кажњавања деце од стране родитеља.³⁸

³⁶ Емир Ћоровић, „Спорни облици дисциплинског кажњавања деце: да ли је реч о основу искључења противправности кривичног дела или насиљу над децом?“, *Crimen* 2/2012, 211.

³⁷ Мишел Фуко, *Надзирати и кажњавати – рођење затвора*, Београд 1997, 76.

³⁸ Вид. Предлог Грађанског законика, www.kopaonikschool.org/dokumenta/B_Porodichni_odnosi.pdf, 10. јун 2015.

Да би се било како поставила одговорност родитеља за прекршаје својих потомака прво би требало утврдити сврху кажњавања родитеља. Међутим, ЗП ништа не говори о сврси кажњавања родитеља, што нас с обзиром на све његове нелогичности и контрадикторности и не чуди, али нас забрињава.

8. ЗАКЉУЧАК

На основу досадашњег излагања у раду, може се доћи до неколико закључака у вези с одговорношћу родитеља за кривична дела и прекршаје које учине њихови потомци. Видели смо да у кривичном праву не постоји одговорност родитеља за кривично дело које учини њихов потомак. У раду је указано и да се на прекршаје малолетника и деце посматрало на различите начине кроз историјске периоде, у зависности од друштвеног, економског, политичког уређења државе, где је улога родитеља али и васпитно-образовних установа имала потпуно другу димензију у односу на данашње схватање њихове улоге. Тако, некада су родитељи али и школске управе примењивали одговарајуће мере према детету или малолетнику уколико су учинили прекршај. Дакле, родитељи и школе су имали улогу „судије“ и држава им је давала права али истовремено и одређивала дужност да над њима примене одговарајуће мере. Данас се прописују потпуно супротна решења, у случају када дете или малолетник учини прекршај. У раду смо приказали да се у случају када дете учини прекршај може казнити родитељ. Дакле, раније је родитељ од стране законодаваца био овлашћен да „кажњава“ своје потомке (децу и малолетнике) ако су учинила прекршај, а данас „законодавац“ омогућава кажњавање родитеља ако њихови потомци учини прекршај! Није тешко закључити да се на овај начин на улогу родитеља у васпитању своје деце посматра на један другачији начин, где се родитељима све више ускраћују права која су раније имали према својој деци, али се с друге стране родитељ кажњава ако његово дете учини прекршај. Да закључимо, родитељ има све мања права у погледу васпитања детета, али се с друге стране проширује његова одговорност за прекршаје које његово дете учини. Видели смо у раду да родитељи могу да одговарају за прекршај и ако њихов потомак (узраста од 14 до 18 година) учини прекршај. Није нам јасан *ratio* оваквог решења, али смо у раду указали који ће се све проблеми јавити у пракси. Олако је законодавац увео одговорност родитеља, а да се при том није ни потрудио да буде прецизнији у уређењу ове области.

Интересантно је и питање како то да за прекршај родитељи могу да одговарају, а ако њихово дете учини најтеже казнено дело – кривично дело, онда не могу. Тако, посматрано из угла одговорности родитеља, за њих је „теже“ уколико њихово дете учини прекршај, него уколико учини кривично дело.

ЛИТЕРАТУРА (REFERENCES)

- Ђоровић, Е., „Спорни облици дисциплинског кажњавања деце: да ли је реч о основу искључења противправности кривичног дела или насиљу над децом?“, *Crimen* 2/2012. (Ђоровић, Е., „Sporni oblici disciplinskog kažnjavanja dece: da li je reč o osnovu isključenja protivpravosti krivičnog dela ili nasilju nad decom?“, *Crimen* 2/2012)
- Делић, Н., „Дело малог значаја и стварно кајање у кривичном законнику“, *Анали Правног факултета у Београду* 1/2014. (Delić, N., „Delo malog značaja i stvarno kajanje u krivičnom zakoniku“, *Anali Pravnog fakulteta u Beogradu* 1/2014)
- Делић, Н., „Појам кривице у кривичном законодавству Македоније“, *Право земаља у Региону*, Институт за упоредно право, Београд 2010. (Delić, N., „Pojam krivice u krivičnom zakonodavstvu Makedonije“, *Pravo zemalja u Regionu*, Institut za uporedno pravo, Beograd 2010)
- Ђорђевић, Ђ., „Нови Закон о прекршајима и новине у општем делу прекршајног права“, *НБП – Журнал за криминалистику и право*, Београд 2014. (Đorđević, Đ., „Novi Zakon o prekršajima i novine u opštem delu prekršajnog prava“, *NBP – Žurnal za kriminalistiku i pravo*, Beograd 2014)
- Фуко, М., *Надзирати и кажњавати – рођење затвора*, Просвета, Београд 1997. (Fuko, M., *Nadzirati i kažnjavati – rođenje zatvora*, Prosveta, Beograd 1997)
- Христов, А., Вујуновић, Н., *Прекршајно право материјалноправни део и административно казни поступак*, Приштина 1963. (Hristov, A., Vujanović, N., *Prekršajno pravo materijalnopравни deo i administrativno kazneni postupak*, Priština 1963)
- Игњатовић, Ђ., *Криминологија*, Досије, Београд 2008. (Ignjatović, Đ., *Kriminologija*, Dosije, Beograd 2008)
- Јелачић, М., *Прекршајно право – теорија и пракса*, Службени гласник, Београд 2004. (Jelačić, M., *Prekršajno pravo – teorija i praksa*, Službeni glasnik, Beograd 2004)
- Мартиновић, А., „У сусрет почетку примене новог Закона о прекршајима“, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду* 1/2014. (Martinović, A., „U susret početku primene novog Zakona o prekršajima“, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu* 1/2014)
- Милић, И., „Евиденција прекршајно кажњених лица“, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду* 1/2015. (Milić, I., „Evidencija prekršajno kažjenih lica“, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu* 1/2015)

- „Evidencija prekršajno kažnjenih lica“, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu* 1/2015)
- Милић, И., „Нови Закон о прекршајима и стари проблеми са заштитном мером обавезног лечења зависника од алкохола и психоактивних супстанци“, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду* 1/2014. (Milić, I., „Novi Zakon o prekršajima i stari problemi sa zaštitnom merom obaveznog lečenja zavisnika od alkohola i psihoaktivnih supstanci“, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu* 1/2014)
- Милић, И., „Прекршајни налог“, *Безбједност – Полиција – Грађани* 1–2/2015. (Milić, I., „Prekršajni nalog“, *Bezbednost – Policija – Građani* 1–2/2015)
- Радовановић, Д., *Човек и затвор – Студија интегрисаности у затворенички друштвени систем*, Прометеј, Београд 1992. (Radovanović, D., *Čovek i zatvor – Studija integrisanosti u zatvorenički društveni sistem*, Prometej, Beograd 1992)
- Поточки, С., *Прекршајно право, опћи дио* (Скрипта предавања за предмет Прекршајни и административно – казни поступак), Загреб 1959. (Potočki, S., *Prekršajno pravo, opći dio* (Skripta predavanja za predmet Prekršajni i administrativno – kazneni postupak), Zagreb 1959)
- Стојановић, З., „Кривично право у доба кризе“, *Бранич* 1–2/2011. (Stojanović, Z., „Krivično pravo u doba krize“, *Branič* 1–2/2011)
- Стојановић, З., *Кривично право – Општи део*, Правна књига, Београд 2009. (Stojanović, Z., *Krivično pravo – Opšti deo*, Pravna knjiga, Beograd 2009)
- Шкулић, М., „Специфичности поступања према малолетницима у прекршајном поступку“, *Поступање са малолетницима у прекршајном поступку – Програм обуке за судије прекршајних судова*, Београд 2013. (Škulić, M., „Specifičnosti postupanja prema maloletnicima u prekršajnom postupku“, *Postupanje sa maloletnicima u prekršajnom postupku – Program obuke za sudije prekršajnih sudova*, Beograd 2013)
- Вуковић, И., „О ситуацијама посредног извршилаштва у српском кривичном праву“, *Анали Правног факултета у Београду* 1/2013. (Vuković, I., „O situacijama posrednog izvršilaštva u srpskom krivičnom pravu“, *Anali Pravnog fakulteta u Beogradu* 1/2013)
- Вуковић, И., *Прекршајно право*, Правни факултет Универзитета у Београду – Досије, Београд 2015. (Vuković, I., *Prekršajno pravo*, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu – Dosije, Beograd 2015)

Branislav R. Ristivojević, PhD

Associate Professor
University of Novi Sad Faculty of Law

Ivan D. Milić

Assistant Lecturer
University of Novi Sad Faculty of Law

RESPONSIBILITY OF PARENTS FOR MISDEMEANORS COMMITTED BY THEIR DESCENDANTS

Summary

The subject of the authors' attention are certain questions concerning the responsibility for the acts of other persons in the misdemeanor law of the Republic of Serbia. Under certain conditions, if a child or a minor (descendants) commits a misdemeanor, instead of him or together with him, other persons can be held responsible as well, foremost his parents who had not exercised due supervision.

There is a difference between the responsibility of a parent whose children have committed a misdemeanor and are under 14, and that of a parent whose children are between 14 and 18 years old. Therefore, there is a difference in terms of responsibility of the parent depending on if the person who committed the misdemeanor is, from the perspective of the Misdemeanor Law, a child or a minor.

The authors critically analyze the articles of the Misdemeanor Law that concern the responsibility of the parent for the misdemeanors committed by their descendants. In the end, they conclude that the Misdemeanor Law undermines one of the essential legal principle that the „scope of rights has to correspond to the scope of obligations and responsibility“.

Key words: *Child. – Minor. – Parent. – Responsibility. – Punishment.*

Article history

Received: 22. 2. 2016.

Accepted: 16. 5. 2016.